

הוונה אלא המולה המועלת על הזכור. לעשות בגדי
הוונה להכהנים לכבוד ולתפארת. כדכתיב ועשית בגדי
קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. וגם בגדי כהן
הדיוט כתיב ולבני אהרן תעשה כתנות וגו' לכבוד
ולתפארת. וכתב הרמב"ן ז"ל שם על כך קרא וז"ל
לכבוד ולתפארת שיהא נכבד ומפואר במלבושים נכבדים
ומפוארים וכו'. כי אלה הבגדים לבושי מלכות הם.
כדמוסן ילבשו המלכים בזמן התורה. כמו שמלינו וכו'
עכ"ל עיי"ש שהאריך בזה. ואין זו אלא מלות הזכור
לכבוד ולפאר את הכהנים העובדים עבודתם במקדש
בבגדים אלו. ומהר"ח ב"ע ז"ל שם כתב בזה שם ע"פ
מה שחמרו בע"ז (פרק אין מעמידין) דמשה בימי
המלואים שימש בחלוק לבן שאין בו אמרא עיי"ש.
שמחבאר מזה שאין הבגדים אלא לכבוד ולתפארת
להכהנים שהבדיל אותן המקום ב"ה לעבודתו במקדש.
ואין מעבדין אלא לאהרן ולבניו. אבל זולתם העבודה
רלויה גם בלא בגדים אלו. שכל העבודה עצמה גם
בחלוק לבן בעלמא הגי עיי"ש בדבריו. ויותר היה לו
להביא ממשנה ערוכה (סוף זבחים) דבבמה אין כיוון
ואין בגדי שרת עיי"ש. הרי דבבמה בשעת היתר
הבמות אע"פ שגם שם עבודת המקדש היא כבמקדש.
מ"מ כיון דלא בעי כהונה וזר כשר לה. אינה לריכה
בגדי כהונה. וכן העלה מהר"א אליגרי ז"ל (בלב שמה
שם) בדעת הרמב"ם ז"ל. והאריך שם להוכיח כן מכמה
לדדים עיי"ש בדבריו. וזה מדוקדק בלשון רבינו הגאון
ז"ל כאן שכתב השמונה בגדים לתפארת. דעיקר מלות
עשיית הבגדים אינה אלא כדי לכבדם ולפאר אותם
בכבוד וברב פאר והדרת מלכים. כדאוי למשרתי המקום
ב"ה. והיא מלות הזכור. ומקומה במנין הפרשיות.
וזהו מלך מלך הוא ולא הכנה בעלמא למולה אחרת
ואתו שפיר בזה גם דברי הרמב"ן ז"ל. ועפ"ז ניחא
נמי שפיר מה שלא כתב רבינו הגאון ז"ל כאן אלא
שמונה בגדים. אע"פ שכולל בזה בין בגדי כהן גדול
ובין בגדי כהן הדיוט. וכמו שנתבאר לעיל. ושם
באזהרותיו שע"פ עשה"ד כתב מגבעות של כהנים
הדיוטים בפ"ע כמשכ"ל. ומה שביארנו בזה לעיל אינו
משפיק כ"כ. אבל לפ"ז נראה דשם הוה ס"ל כדעת
הראב"ד ז"ל וסייעתו דגם במעשה יש חילוק בין
מלנפתו של כהן גדול למגבעת של כהן הדיוט. וכיון
דמולה זו לא נמנית אלא משום המולה שמועלת על
הזכור לעשות ולהכין ללכתי הכהנים בגדים אלו כמו
שביארנו. אי"כ ודאי חובת הזכור היא להכין מלכד
מלנפות לכהנים גדולים. גם מגבעות לכהנים הדיוטים.
שאין המגבעות ראויים לכהן גדול. ולא המלנפות ראויים
לכהנים הדיוטים. אבל כאן חזר בו מזה. וס"ל כדעת
הרמב"ם והרמב"ן ז"ל וסייעתם שאין שום חילוק במעשה
בין המלנפת להמגבעת. אלא באופן הלבישה בלבד. ואי"כ
אין מלה על הזכור להכין ולעשות אלא מלנפות או
מגבעות לבד. דמלנפת ומגבעת אחד הם. ולכן יפה
עשה שלא כתב כאן כ"א שמונה בגדים. כן נראה נכון:

פרשה סג.

ושמן זך שמאור דבורי. כבר ביארנו לעיל (פרשה

כ"ד) דכוונת רבינו הגאון ז"ל כאן למנות מעשה
השמן והמנורה והדלקתה והטבחה. שכולל כולן במלה
אחת. משום שעיקר מעשה המנורה והשמן אינם אלא
לזורך ההדלקה. והיא עיקר המולה הנמנית בחשבון.
וכן הוא דרכו בכל כיו"ב. ובאזהרותיו שע"פ עשה"ד
מנה פרשת עשיית המנורה לבד. וכולל בה גם עשיית
השמן וההדלקה. וכאן ראה יותר למנות פרשה שמן
המאור. וכולל בה המנורה והדלקתה. משום שהשמן
הוא העיקר בהדלקה. וגם השם של עיקר המולה נקרא
עליו. דהיינו ההדלקה. שנקרא שמן המאור. וזו היא ג"כ
דרכו של הרמב"ם ז"ל. כמו שביאר בשעריו (שורש עשירי)
עיי"ש ובמש"כ עליו האחרונים ז"ל בזה. אלא דלשון רבינו
הגאון ז"ל כאן ל"ע. שכתב שמן סתם והרי כתיב בקרא
שמן זית זך. ואין כשר למנורה אלא שמן זית דוקא. מיהו
הא לק"מ דגם שמן סתם הכתוב בכל התורה אינו אלא
שמן זית. ומהאי טעמא לא הוכשר גם למנחות אלא שמן
זית דוקא. כמבואר בכל דוכתי. אע"פ דבשום דוכתא
לא אשכחן בקרא במנחות אלא שמן סתם. וגם בדברי רז"ל
לא אשכחן בזה שום ילפותא להלריך במנחות שמן זית דוקא.
ואעפ"כ פשוט ומבואר בכל דוכתי דבעינן בזה שמן זית
דוקא וע"כ היינו משום דסתם שמן אינו אלא שמן זית.
ומאי דכתיב במנורה שמן זית. מידריש בבביתא (פ"ט
דמנחות פ"ו ע"א) שמן זית מויתו עיי"ש. והיינו משום
דזית הוא מויתר. דגם שמן סתם אינו אלא שמן זית. ולא
אילטרירי זית אלא לדרשא. איברא דבספרא (פרשת אמור
פ"ז) לא משמע הכי. דקחני הסם שמן זית ולא שמן
שומשמן ולא שמן אגוזים ולא שמן לנוות עיי"ש. ומשמע
מזה דבסתם שמן גם כל השמנים הללו בכלל. ומאי
דדריש הסם גם דרשא דשמן זית מויתו עיי"ש. משמע
דתרתי משמע ליה לתנא ממשמעותא דהך קרא. ומשום
דאם לאפוקי שאר שמנים לחוד הוא דאחי. הו"ל למיכתב
שמן זיתים. וכמו שפ"י הר"ב ק"א שם עיי"ש בדבריו.
ובפסיקתא זוטרתא שם לא הביא הך דרשא דדריש שמן
זית מויתו כלל. אלא דרשא קמא למעוטי שאר כל השמנים
בלבד עיי"ש. ואי"כ ודאי משמע דס"ל דשמן סתם כל מיני
שמנים במשמע. ובפירש"י נוסחת כתי' (שנדרס בש"ס
וילנא) פירש הריא דשמן זית מויתו דהיינו לענין שאם אמר
הרי עלי שמן זית חייב להביא שמן שנחבשל בעודו בזית.
דדריש מדכתיב שמן זית זך שיהא זך בעודו בזית עיי"ש.
ומשמע מדבריו דרשינן זית דקרא למעלה ולמטה. ודריש
שמן זית למעוטי שמנים אחרים שאינם של זית. וגם
דריש זית זך שיהא זך בעודו בזית. ואי"כ גם לפ"ז משמע
דשמן סתם כל מיני שמנים במשמע. ותמיהני למה
פירש"י בנוסחא זו דנפק"מ לנודר. ואמאי לא פירש
כפשוטו לענין שמן המנורה גופי' דבעינן שיתבשל בעודו
בזית. והכי משמע בזהו מדרשא שם דקחני שמן זית
מויתו. מכאן אמרו זית ראשון מנגללו בראש הזית וכו'.
הראשון למנורה והשני למנחות עיי"ש. הרי דלענין
מנורה גופא דריש לה. ואולי אפשר דמשמע ליה הכי
מדקאמר עלה מכאן אמרו זית ראשון וכו'. ומאי מכאן
אמרו. והרי היינו הך דקאמר מויתו. ולא הו"ל לומר
אלא כילד. זית ראשון וכו'. שמפרש כילד הוא מויתו.
אלא ודאי רישא דקחני זית מויתו. לא לענין מנורה
מיירי. אלא הוא דין כולל גם לעלמא. דהיינו לנודר
הרי

לא בעינן במנחות. וסני להו בכל שאר שמנים אע"פ שאינם של זית. דזה ליחא דמהיבא תיחי לן לבטל הך ק"ו לגמרי. כיון שאפשר לאוקמי מיעוטא דקרא דלמאור רק לענין זך וכתיב בלבד. אבל לענין שמן זית שפיר דרשינן ק"ו למיפסל גם למנחות כל שאר השמנים שאינם של זית. אבל זה ליחא. דכיון דעכ"פ אימציטו מנחות לענין זך וכתיב ממיעוטא דלמאור. ממילא בטל ליה הך ק"ו לגמרי. ולא מצינן למילף מיניה לענין מנחות אפי' לשמן זית. משום דהשחא איכא למיפריך מה למטורה הקפיד הכחוב על שמן זית שכן הקפיד בה ג"כ על זך וכתיב. האמר למנחות שכמו שלא הקפיד בהן על שמן זך וכתיב איכא למימר דהכי נמי לא הקפיד בהן על שמן זית. ובכל שאר השמנים סני להו אע"פ שאינם של זית. וא"כ הדבר תמוה מ"ל דשמן של מנחות אינו אלא שמן זית דוקא:

איברא דלא אשכחן בשום דוכחא בהדיא דלא הוכשר למנחות אלא שמן זית בלבד. ואדרבה מדברי המדרש הנחומא שהבאתי משמע דלמנחות לא בעינן שמן זית דוקא. אלא גם כל שאר השמנים ראויים למנחות דהא בהדיא אמרו שם. אמר להם רבי טרפון הרי מלינו שחיבב הקב"ה שמן זית מכל השמנים בנר. ויותר מכל המנחות הנקרבות חדע שהרי כל המנחות לא נאמר בהן אלא ונתת עלי' שמן ובהדלקת הנר כתיב שמן זית זך וכו'. ע"כ. הרי בהדיא דדוקא למטורה בעינן שמן זית כדכתיב בהדיא בקרא. משא"כ במנחות דלא כתיב בהו אלא שמן סהם. לא בעינן בהו שמן זית. וכן הוא ביותר ביאור בתנחומא שנדפס מכבר. דליחא שם חדע שהרי כל המנחות לא נאמר בהן אלא ונתת עליה שמן. ובנר הדלקת (ל"ל ובהדלקת הנר) כתיב שמן זית ולא שאר שמנים ע"כ. אלא שנאו שם הוספת דברים מהמדפיס במעטובא כידוע. והדברים שם מנומנים ע"כ. והעיקר כגירסת תנחומא כח"י שהבאתי. ועכ"פ מהבאר משם דשמן המנחות לא בעינן של זית. וכן מתבאר מדברי התנחומא (פ' חלוה) שאמרו שם. שמן זית זך כתיב למאור. ולחה לא שמן אגוזים ולא שמן לטומא ולא שמן דגים ולא שאר שמנים. אלא שמן של זית. לפי שהזיה סימן אור לעולם ע"כ. ובתנחומא הנדפס מכת"י יש שם קלס שינוים. אבל הענין אחד ע"כ. ופי' בזית רענן על הילקוט שם מפני שאורו ללול. ולא כן שאר השמנים שאין אורן ללול כדאי' פ"ב דשבת ע"כ. וא"כ מתבאר מזה דהיינו דוקא להדלקת המטורה. אבל למנחות שאינן לאורה הוכשרו גם כל שאר השמנים. וכן נראה מדאמרינן (בפ"ה דמנחות י"ד ע"א) אמר רבי אילא אין לך הקשה לקמילה יותר מנוחת חוטא. רב ילחק בר אבדימי אמר מנחת חוטא מגבלה במים וכסירה. ומסקינן התם דבהא קמיפלגי דמר סבר מאי חריבה חריבה משמן. ומר סבר חריבה מכל דבר ע"כ. ואם איחא דסחם שמן האמור בחורה אינו אלא שמן זית דוקא. ומאני טעמא שמן האמור לענין מנחות לא הוכשר בהן אלא שמן זית בלבד. וא"כ גם מה שאמרה הורה במנחת חוטא ובמנחת קנאות לא ישים עליה שמן. היינו דוקא שמן זית. אבל שאר כל השמנים מותרין בהן. א"כ לרב ילחק בר אבדימי כיון דס"ל דמאי חריבה חריבה משמן. א"כ ודאי היינו רק לומר שחריבה משמן של מנחות בלבד. דכיון דשמן של

הרי עלי שמן זית. ועלה שפיר קאמר מכאן אמרו גם לענין מטורה גופא. וכדמפרש ואזיל. ועכ"פ מבואר דהך דרשא דריש לה מדמחין זך לזית. דמשמע ליה שבעודו בזית בעינן סיהא זך. וכן משמע גם מפירש"י שלפנינו שכתב וז"ל שמן זית דכתיב בקרא שמן זית זך כתיב. מצינו סיהיו הזיתים באילן עד סיהיה בהם שמן עכ"ל ע"כ. משמע דבעי למימר דהכי דריש לה לא מדכתיב שמן זית. אלא מדכתיב זית זך כתיב וכמו שביארנו. וא"כ שפיר משמע דגם מאי דמומעט שאר כל השמנים שאינן של זית לא נפק"ל אלא מדכתיב שמן זית בהדיא. וכן כתב רבינו בחיי (פרשת חלוה) ע"כ. וכדמשמע בהדיא מלשון הברייתא דספרא שם. ובמדרש רבה ויקרא (פרשת אמור כו"פ ל"א) ע"כ. והכי נמי משמע מדהמחין בספרא בהך דרשא ולא דריש לה עד הכא (בפרשת אמור). ואם איחא דלא מדכתיב שמן זית דריש לה אלא מדכתיב שמן סהם. הו"ל לאקדומי הך דרשא מיד לעיל (בפרשת ויקרא). לענין מנחות מדכתיב במנחה וילק עליה שמן. ולמעוטי שמן אגוזים ושמן שומשמים ושמן לטומא ושאר שמנים שאינם של זית. אלא ודאי לא משמע למעוטי שמנים שאינם של זית אלא מדכתיב בהדיא הכא במטורה שמן זית. אבל שמן סהמא שאר שמנים נמי בכלל אע"פ שאינם של זית:

וכן מתבאר בהדיא מזה שאמרו במדרש תנחומא הנדפס מכת"י (פרשת בהעלותך) ילמדנו רבינו מהו להדליק וכו'. וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שומשמים בשמן אגוזים בשמן לטומא בשמן דגים בשמן פקועות וכו'. רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד. עמד רבי יוחנן בן מורי על רגליו ואמר מה יעשו אנשי צבל שאין להם אלא שמן שומשמים. ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים וכו'. א"ל ר"ט הרי מלינו שחיבב הקב"ה שמן זית מכל השמנים בנר ויותר מכל המנחות הנקרבות חדע שהרי כל המנחות הנקרבות לא נאמר בהן אלא ונתת עליה שמן. ובהדלקת הנר כתיב שמן זית זך. לכך אמר ר"ט אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד. ואנו מוילאין כי בכמה מקומות הזהיר הקב"ה על הגרות להדליק בשמן זית זך. וכן הוא אומר ויקחו אליך שמן זית זך וכו' ע"כ. הרי מבואר דאינו ממשע שאר כל השמנים שאינם של זית אלא מדכתיב בהדיא בקרא שמן זית. אלא דלפ"ו ודאי הדבר תמוה מ"ל במנחות דלריך שמן זית. כיון דבמנחות לא אשכחן בקרא בשום דוכחא אלא שמן סהמא. ולכאורה היה אפשר לומר בזה ע"פ מאי דהגן במתניתין דמנחות שם (פ"ו ע"א). אף כל המנחות היו בדין שיעשו שמן זית זך. מה מטורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זך. מנחת שהן לאכילה אינו דין שיעשו שמן זית זך. ת"ל זך כתיב למאור ואין זך כתיב למנחות ע"כ. הרי דאי לאו מיעוטא דלמאור. הוה ילפינן בק"ו למנחות ממטורה שיהיו לריבין אפי' זך וכתיב במטורה. אלא דלענין זה מיעוטיגו הכחוב מדכתיב למאור. וא"כ היינו דוקא לענין זך וכתיב דוקא דגלי קרא. אבל לענין דניבעי שמן זית דוקא. ולאפוקי שאר כל השמנים שאינם של זית. שפיר שמעינן מהך ק"ו. כיון דלזה ליכא מיעוטא בקרא. ואין לומר דמיעוטא דלמאור קאי אכולה מילתא. דאפילו שמן זית

של מנחות אינו אלא שמן זית בלבד. ע"כ גם אזהרה דלא ישים עליה שמן לא הזהיר הכתוב אלא על שמן זית בלבד. וא"כ אחרי קאמר דמגבלה במים וכשירה. ומיפוק ליה דאפי' בשמן שפיר דמי. ובלבד שלא בשמן זית. אלא בכל שאר השמנים שאינם מזית. אלא ודאי מוכח מזה דשמן שכתוב אלא מנחות כיון דלא כתיב בהן אלא שמן סתם. אין חילוק בין שמן זית לשאר כל השמנים שאינם של זית. בין לענין יניקה ובלילה דשאר המנחות. ובין לענין אזהרת לא ישים עליה שמן דמנחת חומה ומנחת קנאות. ובירושלמי (פ"ק דערלה ה"א) מיבעיא ליה זית שנטעו להדליק בו את המנורה אם חייב בערלה עיי"ש ובדברי הרמב"ם (פ"י מהלכות מע"ש ה"ז). וימדלא נקט אלא למנורה ולא נקט למנחות משמע דלמנחות לא בעינן זית. ודברי הרמב"ם ז"ל בזה סתומין (פ"ב ופ"ג מהל' מעה"ק). ולא הזכיר אלא שמן סתם. ומה שהביא (סוף הלכות איסורי מזבח) ה"א דפ"ט דמנחות שם (פ"ו ע"א). אין מזה שום משמעות לפסול שאר השמנים. דהתם לקולא מיירי. להכשיר אף ע"פ שאינו זך וכתיב עיי"ש. אבל דניבעי דוקא של זית לא מיירי התם כלל. אלא שבהקדמתו לפיה"מ דמנחות כתב בהדיא דלמנחות בעינן שמן זית עיי"ש. וז"ע בזה ואכתיל בזה יותר :

ועכ"פ מדברי רבינו הגאון ז"ל כאן ע"כ מתבאר לכאורה דס"ל דסתם שמן אינו אלא של זית. ולכן לא כתב כאן בשמן דמנורה אלא שמן סתם. ולא כתב שמן זית כלישנא דקרא. אלא דבלא"ה דבריו ז"ע במה שלא הזכיר ג"כ כתיב. ובפרט לפי מאי דקיי"ל התם כרבי יהודה דאמר (במנחות שם) אין כתיב אלא כתוש במכתשת. דסתם לן תנא כוותי' התם. דאף ע"ג דגם בטחינה הוא זך. מ"מ לר"י גוה"כ הוא דלא הוכשר אלא בכתישה. וכמש"כ בק"א שם עיי"ש. וכן כתב הרמב"ם (סוף הלכות איסורי מזבח) אין כשר למנורה אלא היולא מן הכתוש עיי"ש. ועכ"ל דבמלוא זו וכיו"ב המפורשת בחורה קילר רבינו הגאון ז"ל ביומא. ואין דבריו אלא כרמז למש"כ בחורה. דבלא"ה הרי לא הזכיר כאן לא מנורה ולא עיקר המלוא. שהיא ההדלקה. וכמו שביארנו לעיל. וא"כ גם ממה שלא כתב שמן זית אין שום הכרח כלל. דאפשר שסמך בזה על לשון הכתוב שמפורש בו שמן זית. וא"כ מדבריו אלו אין לעמוד על דעתו ז"ל בזה :

ואמנם מש"כ דסמך דבורי. לריך ביאור. ולכאורה ה"א נראה שהוא ע"פ לשון הכתוב (מלכים א' ו'). דכתיב ואת המנורות חמש מימין וחמש משמאל לפני הדביר וגו'. וכן כתיב (דבה"ב ד' ד') ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר. וא"כ ה"א נראה עפ"י דט"ס יש כאן. וז"ל לסמך דבורי. אבל זה לא יתכן. דהא הדביר היינו קדשי הקדשים. ושם מקום הארון. והמנורה לא היתה אלא בהיכל מחוץ לפרוכת. ובהנך קראי כתיב לפני הדביר. ולא בחוכו. וא"כ לא שייך בזה לשון למאור דבירי. ועי' מש"כ הרד"ק והרלב"ג ז"ל (מלכים א' ו' כ'). ועכ"פ כאן ודאי פשיטא דמה שכתוב לפני הדביר. דוקא הוא. ולא בחוכו וכמשמעו. שהרי בהדיא מפורש בחורה דמקום המנורה אינו אלא מחוץ לפרוכת. כדכתיב (פ' תרומה) ושמה את השולחן מחוץ לפרוכת. ואת המנורה נוכח השולחן. וקל"ה ה"א מקום לומר בזה ע"פ מה שאמרו בפסיקתא רבתי (ריש

פ"ח) אריב"ח מן המנורה שהיתה בבית קדשי הקדשים למדו וכו'. מה אם המנורה שהיתה לפני ולפנים. אם מלאו נר שכבה וכו'. אמר הקב"ה כשם שבעה"ז היו הנרות דולקות בבית קדשי הקדשים. כך אני עתיד וכו' עיי"ש. הרי שאמרו ג"כ בהדיא שהמנורה היתה דולקת לפני ולפנים בבית קדשי הקדשים. ועכ"ל שלכל ההיכל קראו כן. על שם בית קדשי הקדשים שהיה שם וכדי להגדיל מעלת קדושת ההיכל לנגד מקומות שבו. וכעין זה כתבו קל"ה מפרשים שם עיי"ש. והכי נמי עכ"ל בהדיא דתניא (פרק חפלת השחר ל' ע"א) היה עומד בבית קדש"ק וכוון את לבו וכו' עיי"ש. והרי לא משכחת לה אלא לכהן גדול ביוה"כ. והא בהדיא מבואר במשנה דיומא (פרק הוליו' לו כ"ב ע"ב) דאזכור הפלה קל"ה שהתפלל כה"ג ביוה"כ לא היה מתפלל אלא בבית החילון. דהיינו בהיכל מחוץ לפרוכת עיי"ש. והכי קרי ליה בזה ברייתא קדשי הקדשים. ומה ראיתי בסדר רב עמרם גאון ז"ל (דף י"ב ע"א) שכתב ג"כ בהדיא דחפלת כה"ג ביוה"כ היתה בבית קדשי הקדשים עיי"ש. וכן הוא ג"כ במחזור ויטרי (ס"ו ק'). ובספר חסידים השלם (ס"ו תל"ה). וגם בטור (אורח ס"ו קל"ה) הביא דברי רב עמרם גאון ז"ל שם. וכל זה תמוה טובא ונגד משנה ערוכה ביומא שם. והפרישה שם הלך לתמוה ופירש דברי הטור בשם רב עמרם גאון ז"ל כהווייתן. ולא הרגיש כלום עיי"ש בדבריו. וכן כתב ג"כ במש"כ (ח"ג ס"ו ל"ג) עיי"ש :

איברא דההיא דפרק חפלת השחר שם בגירסת רוב הראשונים ז"ל ליתא הך בבא דה"א עומד בבית קדש"ק. כמבואר ברי"ף שם ובדברי הרמב"ם (פ"ה מהלכות חפלה). ובטור (אורח ס"ו ל"ד) ובשאר ראשונים. וגם בעיקר הך ברייתא שהיא בתוספתא (פ"ג דברכות). וגם בירושלמי (ברכות שם) ליתא עיי"ש. ומ"מ לגירסת שלפנינו ודברי הראשונים ז"ל קשה טובא. ועכ"ל כדכתיבנא דלנבי חול קרי להיכל לפני ולפנים ובית קדשי הקדשים. על שם בית קדשי הקדשים שהיה שם. וא"כ יש מקום לומר דעל דרך זה מתפרש ג"כ לשון רבינו הגאון ז"ל כאן. וגם היה אפשר לומר קל"ה ע"פ פירש"י (בבבא דמלכים שם) דעיקר הדביר אינו אלא מחילת אמה טרקסין שהבדילה בין היכל לבית קדשי הקדשים. ולכן נקרא בית קדשי הקדשים לפני הדביר. וכן ההיכל נקרא מה"ט לפני הדביר עיי"ש. וזה שלא כדברי הרד"ק והרלב"ג ז"ל שם. וכן פירש"י (פ"ק דמגילה י' ע"ב). ד"ה לפני הדביר) עיי"ש. וכן מבואר ביומא (פרק הוליו' לו כ"ב ע"א) עיי"ש. ולפ"ז מה שקראו לבית קדש"ק דביר. היינו רק על שם הכותל שבינו ובין ההיכל. ועל דרך השאלה בלבד. ואין זה שמו באמת. וא"כ היה אפשר לומר עפ"י בכוונת רבינו הגאון ז"ל ע"פ מאי דאמרין (בפרק שתי הלחם ל"ח ע"ב) אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. מלמד שהיו מלדין כלפי נר האמצעי. ונר האמצעי נטוי מערב ללד בית קדש"ק. דהיינו הדביר. מדכתיב יערוך אופו לפני ה' עיי"ש. והיינו כמ"ד דמנורה לפון ודרוס קיימא. וכן פסק הרמב"ם ז"ל (פ"ג מהלכות בית הבחירה ה"א) עיי"ש ובכ"מ שם. ועפ"ז אפשר לומר דזהו שכתב רבינו הגאון ז"ל דסמך דבירי. כלומר שהיה אור גופה של מנורה. דהיינו נר האמצעי. נטוי כלפי

הדביר